

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS DĖL GALIMO PRIEKABIAVIMO LYTIES PAGRINDU LIETUVOS MUZIKOS IR TEATRO AKADEMIJOJE TYRIMO

2025-01-28 Nr. (24)SN-206)SP-3

Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) 2024 m. spalio 2 d. gautas pareiškėjos (duomenys neskelbtini) (toliau – Pareiškėja) skundas, kuriame rašoma, kad ji yra buvusi Lietuvos muzikos ir teatro akademijos (toliau – LMTA) antro kurso studentė. Pareiškėja teigia, kad individualių užsiėmimų metu prie jos seksualiai priekabiavo jos vargonų specialybės dėstytoja docentė (duomenys neskelbtini) (toliau – Dėstytoja). Skunde pažymima, kad LMTA, kaip švietimo įstaiga, nesiėmė jokių veiksmų užtikrindama Pareiškėjai saugias sąlygas studijuoti vargonų specialybę. Pareiškėja paaiškino, kad muzikos užsiėmimai vyksta individualia tvarka, dalyvaujant tik dėstytojui ir studentui, kitaip tariant, kabinete, kuriame vyksta individualūs užsiėmimai, būna tik studentas ir dėstytojas. Kartais muzikinis kūrinys atliekamas dviem partijomis, dėstytojui ir studentui sėdint šalia vienas kito.

Pareiškėja nurodė ne iš karto supratusi, kad Dėstytojos elgesyje įžvelgtinas seksualinis priekabavimas, tačiau jau nuo pirmų užsiėmimų Dėstytoja įtartinais besielgusi su Pareiškėja. Į vieną iš pirmųjų užsiėmimų Pareiškėja atėjo su vidutinio ilgio sijonu. Spausti vargonų pedalus su sijonu nebuvo patogiu, todėl Dėstytoja patarė pakelti sijoną aukščiau. „Ji paėmė savo rankomis ir pakėlė mano sijoną. Jei dėstytojas būtų vyras, aš iš karto įtarčiau kažką negero. O čia vidutinio amžiaus moteris. Pagalvoju, tiesiog nekultūringa ir neišauklėta, priklauso tai grupei žmonių, kurie nemato problemų peržengti kito asmens ribas“ (citata išversta iš rusų kalbos).

Skunde nurodoma, jog individualių užsiėmimų metu Dėstytoja duodavo pastabas, kad Pareiškėjos rankos pozicija ant klaviatūros yra netaisyklinga, uždėdavo savo ranką ant Pareiškėjos rankos ir ilgai laikydavo. Pareiškėjai toks elgesys nebuvo priimtinas, tačiau pateisindavo jį tuo, kad

galimai Dėstytojos tokia darbo taktika, įprotis, be to, ji moteris. Dėl ilgo rankos laikymo nustatant rankos poziciją Pareiškėja pasitarė su savo kolegomis, jie paaiškino, kad su rankos (riešo) pozicija akademijoje niekas nederba, dėstytojas gali duoti pastabą dėl to ir parodyti savo ranką, kokia pozicija turi būti.

Pareiškėja nurodo, kad atliekant kūrinį dviem partijomis, Dėstytoja sėsdavo ant suoliuko, ant kurio sėdėjo Pareiškėja, prisiglausdavo savo klubui prie Pareiškėjos klubo. Pareiškėja pažymi suprantanti, kad kartu atlikdami kūrinį prie vargonų klaviatūros du asmenys privalo sėdėti šalia, tačiau tikrai ne prisiglaudę kūno dalimis. Pareiškėja bandė pateisinti Dėstytojos veiksmus tol, kol pajuto jos rankas ant Pareiškėjos lytinių organų. Dėstytoja ranką laikydavo ilgai. Po šių veiksmų Pareiškėja suprato, kad prie jos seksualiai priekabiuojama. Pareiškėjai ne kartą buvo siūloma kartu su Dėstytoja eiti į sauną.

Pareiškėja akcentuoja, kad ji išreiškė Dėstytojos veiksmų nepageidaujamumą ir visais atvejais bandė išvengti fizinio kontakto, tačiau Dėstytoja aiškino, jog rankos (riešo) tinkamos pozicijos korekcija negalima be prisilietimo. Dėstytoja nereagavo į Pareiškėjos prašymą atsiriboti nuo fizinio kontakto.

Pareiškėjos teigimu, dar viena aplinkybė, įrodanti Dėstytojos priekabiavimą, – Dėstytojos sėdėjimas ant kėdės už Pareiškėjos nugaros taip arti, kad Pareiškėja girdėjo jos kvėpavimą. Dėstytojos buvimas už nugaros priversdavo įsitempti Pareiškėją ir ji negalėdavo susikaupti ties kūrinio atlikimu.

Skunde nurodoma, kad dėl aprašyto Dėstytojos elgesio ji jautėsi labai nesaugiai ir suprato, kad ji negali lankyti pas ją individualių užsiėmimų, bandė mokytis pati be pagalbos. Po kurio laiko Pareiškėja, sutikusi Dėstytoją LMTA koridoriuje, išgirdo grasinimus, jog Dėstytoja kreipsis į dekanatą, jei Pareiškėja nelankys jos individualių užsiėmimų.

Pareiškėja teigia, kad dėl susiklosčiusių aplinkybių ji kreipėsi į profesorę Renatą Marcinkutę (toliau – Profesorė), prašydama padėti ir, esant galimybei, sudaryti sąlygas tapti jos studente. Pareiškėja paaiškino, kad su Dėstytoja susiklostė sudėtingi santykiai ir ji negali lankyti jos užsiėmimų. Pareiškėja neminėjo Profesorėi aplinkybių dėl seksualinio priekabiavimo, nes vadovavosi savo krikščioniškais įsitikinimais. Profesorė pažadėjo padėti išspręsti šį nesusipratimą, pasikalbėti su Dėstytoja, tačiau po kurio laiko paaiškino, kad semestro pabaigoje nėra galimybės keisti dėstytoją, tai ji galės padaryti tik kitame kurse. Skunde Pareiškėja pažymėjo, kad jos kolegų studentų teigimu, jiems pavyko keisti dėstytojus be raštiško prašymo, tiesiog žodžiu kreipiantis į dekanatą. Apie šias

aplinkybes minėjo ir Profesorė, ji nurodė, kad raštiškame prašyme galima neminėti visų aplinkybių, pakanka nurodyti: „dėl charakterių skirtumų“.

Skunde nurodoma, kad dėl pastovios baimės lankytis LMTA, dėl Dėstytojos grasinimų Pareiškėjai sutriko sveikata. 2024 m. kovo mėn. pradžioje LMTA ji susitiko Dėstytoją, kuri draugiškai sutiko aptarti Pareiškėjos repertuarą. Pareiškėja apsidžiaugė galvodama, kad Dėstytoja suprato ir viskas klostysis gerai. Pareiškėja atėjo į individualų užsiėmimą, atsisėdo ant suoliuko, o šalia savęs padėjo kuprinę. Dėstytoja paėmė natas, padėjo Pareiškėjai ant kelių ir ketino pasilenkusi žymėti natose pastabas, tačiau Pareiškėjai paėmus natas ir padėjus ant kėdės, kuri stovėjo šalia, Dėstytoja supyko ir atsisakė toliau dirbti bei atsakinėti į Pareiškėjos klausimus dėl kūrinų atlikimo.

Pareiškėja teigia, kad netrukus po šio užsiėmimo ji buvo iškviesta į dekanatą, kur buvo kaltinama dėl užsiėmimų nelankymo. Šio posėdžio metu Pareiškėja nurodė, kad jai buvo atsisakyta pakeisti dėstytoją. Ji tikėjosi, kad „vasaros sesijai“ jai bus suteikta galimybė konsultuotis su kitu dėstytoju, tačiau ją nutraukė Fortepijono ir vargonų katedros dėstytojas Aidas Puodžiukas, teigdamas, kad seniai pažįsta Dėstytoją ir jam Pareiškėjos pasiaiškinimas, dėl ko ji nelanko individualių užsiėmimų, yra mažai tikėtinas (Pareiškėja neminėjo fakto dėl seksualinio priekabiavimo, tiesiog nurodė, jog su Dėstytoja susiklostė sudėtingi santykiai). Dekanas nurodė, kad Pareiškėja privalo kreiptis su konkrečiu prašymu pakeisti vargonų individualių užsiėmimų dėstytoją, nurodydama konkrečias priežastis ir aplinkybes. Pareiškėja atsakė dekanui, kad yra tikinti ir pirmiausiai norėtų pasikonsultuoti dėl to su LMTA kapelionu (toliau – Kapelionas).

Pasak Pareiškėjos, Kapelionas buvo pirmas žmogus, kuris sužinojo apie Dėstytojos elgesį (seksualinį priekabiavimą). Pareiškėja paprašė jo pasikalbėti su Dėstytoja ir leido jam atskleisti šią konfidencialią informaciją. Po kurio laiko Pareiškėjai telefonu pranešta, kad Kapelionas pasikalbėjo su Dėstytoja, tačiau ši nieko neatsakė.

Po kelių dienų Pareiškėja buvo pakviesta ateiti į dekanatą, nes Dėstytoja ir Profesorė pateikė skundus dėl užsiėmimų nelankymo. Pareiškėja paaiškino, kad kamerinio ansamblio užsiėmimai, kuriuos vedė Profesorė, vyksta laisva forma. Visus 3 kūrinius atlikti Pareiškėja ruošėsi savarankiškai. Į Pareiškėjos klausimus Profesorei, kada ji galinti atvykti, gaudavo atsakymus: „parašyk man, paskambink man“ (citata išversta iš rusų kalbos). Profesorė yra labai žinoma Lietuvos vargonininkė, todėl ji dažnai būdavo užsiėmusi. Pareiškėja nurodo, kad supratingai laukė žinučių / nurodymų, kada galės atvykti į užsiėmimą. Pagal nusistovėjusią praktiką, Pareiškėja su Profesore susiskambindavo

semestro viduryje dėl kūrinų aptarimo. Tačiau po aprašytų įvykių Profesorė nurodė Pareiškėjai, kad ji privalo lankyti užsiėmimą kartą per savaitę (3 semestrus tokios praktikos nebuvo). Pareiškėja nurodo, kad Profesorė neįspėdavo, kada reikia ateiti į užsiėmimus, todėl Pareiškėja kreipėsi į Profesorę su prašymu pateikti paaiškinimą dekanatui, jog Pareiškėja nepraleidinėjo užsiėmimų. Profesorė atsakė, kad Pareiškėja pati privalo kreiptis į dekanatą ir paaiškinti situaciją.

Pareiškėja nurodo, kad visus metus ji nesikreipė į dekanatą su paaiškinimais, dėl ko negalėjo lankyti užsiėmimų pas Dėstytoją, nes ji yra praktikuojanti Romos katalikė, tikėjosi išspręsti šį nesusipratimą krikščioniškai, kantriai, su gailestingumu artimam žmogui. Be to, Pareiškėjos įsitikinimu, tuo atveju, jei Pareiškėja atskleistų aplinkybes apie seksualinį priekabiavimą iki sesijos, ji tikrai neišlaikytų egzamino, o taip „kad ir maža, bet buvo galimybė išlaikyti vasaros sesijos metu ir pradėti normalius užsiėmimus 3 kurse su kitais dėstytojais“ (citata išversta iš rusų kalbos).

Pareiškėja paaiškino, kad 2024 m. rugsėjo 10 d. ji vis tik neišlaikė egzamino, kuriam buvo priversta ruoštis viena, be dėstytojo pagalbos, rugsėjo 11 d. ji pateikė apeliaciją, o rugsėjo 12 d. gavo raštą iš LMTA, jog atsisakoma tenkinti jos apeliaciją. Tą pačią dieną Pareiškėja pateikė LMTA raštą, kuriame išdėstė visas aplinkybes dėl seksualinio priekabiavimo, tačiau Etikos komisija nebuvo sušaukta, o Pareiškėja buvo išbraukta iš studentų sąrašo.

Pareiškėjos įsitikinimu, LMTA pažeidė Lietuvos muzikos ir teatro akademijos statutą, nes neatliko tyrimo pagal jos pareiškimą dėl Dėstytojos seksualinio priekabiavimo ir tiesiog išbraukė ją iš studentų sąrašo.

Lygių galimybių kontrolierė, vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 dalimi, 2024 m. spalio 8 d. raštu Nr. (24)SN-206)S-483 kreipėsi į LMTA rektorių, prašydama pateikti paaiškinimą dėl skunde išdėstytų aplinkybių ir atsakyti į klausimus: „Ar Jums yra žinomos skunde nurodytos aplinkybės? Jei taip, kokių priemonių ėmėtės situacijai išspręsti? Ar LMTA atliko Pareiškėjos skunde, adresuotame LMTA rektoriui, išdėstytų aplinkybių tyrimą / vertinimą ir priėmė sprendimą? Jei taip, nurodykite, kokiais teisės aktais remiantis buvo atliekamas Pareiškėjos skunde išdėstytų aplinkybių tyrimas / vertinimas? Sprendimą / išvadą prašome pateikti Tarnybai. Nurodykite, kuo remiantis (teisinį pagrindą, teisės aktus, motyvus) buvo priimtas sprendimas neatlikti tyrimo, jei tyrimas pagal Pareiškėjos prašymą atliktas nebuvo. Ar LMTA buvo gautas Pareiškėjos prašymas (raštu / žodžiu) pakeisti Dėstytoją? Jei taip, dėl kokios priežasties dėstytojas nebuvo pakeistas? Kokie teisės aktai reglamentuoja dėstytojo pakeitimo galimybes? Ar LMTA buvo gauti skundai dėl Dėstytojos

elgesio (seksualinio priekabiavimo)? Kokius prašymus (prašome nurodyti esmę ir datą) Pareiškėja teikė LMTA dekanatui ir rektoratui? Prašome pateikti Tarnybai prašymų ir atsakymų kopijas. Ar LMTA ėmėsi veiksmų išsiaiškinti, dėl kokių priežasčių Pareiškėja nelanko individualių užsiėmimų pas Dėstytoją? Pagal kokią nusistovėjusią tvarką vyko / vyksta užsiėmimai pas Profesorę? Ar studentams yra žinomas užsiėmimų tvarkaraštis?“ Taip pat prašyta pateikti kitą svarbią informaciją dėl skunde išdėstytų aplinkybių, Dėstytojos, Profesorės ir, pagal galimybes, Kapeliono paaiškinimus dėl aprašytos situacijos.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

LMTA 2024 m. spalio 22 d. pateikė Tarnybai Raštą Nr. SD-442 (toliau – Raštas) su priedais, kuriame nurodė, kad 2022 m. spalio 18 d. Pareiškėja sudarė Studijų sutartį dėl muzikos atlikimo (specializacija – vargonai) su LMTA dėl bakalauro studijų programos (anglų k.). (duomenys neskelbtini) buvo Pareiškėjos specializacijos instrumento dėstytoja nuo pirmo semestro (pas ją vyksta individualios paskaitos). Jau nuo studijų pradžios Pareiškėjai skirtas didesnis dėmesys dėl įtempto bendravimo su aplinkiniais, pvz.: 2022 m. lapkričio 9 d. gautas kartu su Pareiškėja LMTA bendrabutyje gyvenusių studentų skundas, kuriame nurodoma: „Nors suprantame, kad gyvenimas bendrabutyje reikalauja prisitaikymo prie kambariokų įpročių, ji, šio prisitaikymo reikalaudama iš manęs ir (duomenys neskelbtini), kategoriškai atsisako taikytis prie mūsiškių, sukeldama ypatingai nemalonią gyvenamąją aplinką, kur kenčia mūsų miegas, emocinė savijauta, o dėl to ir mokslo kokybė.“

LMTA Rašte pažymėta, jog dėstytojai dalinasi informacija apie tai, kad Pareiškėja nelanko paskaitų, dažnai keičia jų laiką, ignoruoja jų nurodymus ir rekomendacijas, atsisako dirbti pagal programą ir pan. Kurso studentai nuolat informuodavo apie neigiamą patirtį su Pareiškėja, kuri nesilaikė LMTA nustatytos tvarkos ir tarpusavio susitarimų, nuolat konfliktuodavo. IV semestre (2024 m. pirmas pusmetis) situacija esą ypač paaštrėjo. 2024 m. kovo 14 d. 18 val. Muzikos fakulteto administratorius gavo Pareiškėjos skundą dėl Vargonų specializacijos seniūnės pakeitimo, kuriuo prašoma pakeisti kurso seniūnę, nurodant: „ji nemoka bendrauti su žmonėmis ir labai nepagarbiai elgiasi su kitais studentais“. 2024 m. kovo 15 d. minėtas kreipimasis persiųstas LMTA dekanui. 2024 m.

kovo 15 d. Muzikos fakulteto dekanas el. paštu gavo skundą iš Vargonų specializacijos studentų atstovės, kuriame nurodyta: „Vargonų katedros studentų tarpe antrojo bakalauro kurso studentė (duomenys neskelbtini) nuolat konfliktuoja su aplinkiniais studentais dėl įvairių dalykų. Konfliktai net nėra sprendžiami abipusiai, nes pastaroji renkasi ignoruoti arba iki galo neišsiaiškinusi situacijos teikti kaltinimus ir likti aukos vaidmenyje. Negana to, naudojasi savo pozicija ir atsisako komunikuoti, nes neva nesupranta nei lietuvių, nei anglų kalbų, nepaisant to, kad studijuoja Lietuvoje jau antrus metus. Bendrauti su dėstytojais ji taip pat atsisako ir paskaitose pasirodo itin retai. (duomenys neskelbtini) sąmoningai pažeidžia akademijos bendrąsias taisykles nepaisydama kabinetų rezervacijos politikos (...). Taip pat yra keliama sumaištis, nes klasė, kurioje bendrai yra laikomi asmeniniai daiktai ir darbo priemonės, yra užrakinama ir raktą (duomenys neskelbtini) išsineša su savimi. Šitaip keliamas pavojus kitų studentų asmeninei nuosavybei ir dingsta galimybė turėti prieigą prie reikalingų paskaitoms priemonių. Problema apie (duomenys neskelbtini) elgesį tikrai nėra naujas dalykas, daug akademijos studentų yra patyrę šitokį mobingą ir manipuliaciją – žaidimą aukų vaidmenimis. Ši situacija vienareikšmiškai kelia nerimą, nes yra trikdoma studentų ir dėstytojų emocinė būklė akademijoje.“

Rašte nurodyta, kad 2024 m. kovo 26 d. Muzikos fakulteto dekanas el. paštu gavo Pareiškėjos kreipimąsi: „perrinkti „Vargonų“ specializacijos vadovę ir noriu atsiimti savo balsą, kurį atidaviau už šią studentę.“ Reaguojant į šiuos pranešimus, Muzikos fakulteto dekanate 2024 m. kovo 26 d.¹ buvo surengtas susitikimas, kuriame dalyvavo Fortepijono ir vargonų katedros vedėjas, Muzikos fakulteto dekanas, Bendruomenės gerovės centro vadovė, Muzikos fakulteto administratorius. Susitikimo metu buvo aiškinamasi, dėl kokios priežasties susiklostė tokia situacija su kurso seniūne, kokią pagalbą gali suteikti mokslo įstaiga. Dalyvavusieji susirinkime sutarė dėl papildomo susitikimo 2024 m. balandžio 8 d. Pareiškėja susitikimo metu taip pat paminėjo žodžiu, kad norėtų keisti ir Dėstytoją. Katedros vedėjas išaiškino Pareiškėjai Dėstytojos keitimo semestro viduryje tvarką, paprašydamas nurodyti svarbias aplinkybes tam atlikti. Studentė esą jokių konkrečių aplinkybių nenurodė, tik teigė, kad tai gali atskleisti tik LMTA Kapelionui. Apie susitikimo turinį buvo iš karto informuota studijų prorektorė. 2024 m. kovo 26 d. 19 val. Muzikos fakulteto dekanas el. paštu gavo Pareiškėjos laišką, kuriame nurodoma, jog ji negalės dalyvauti kitame susitikime 2024 m. balandžio 8 d.

LMTA nurodė, kad 2024 m. balandžio 3 d. buvo išleistas Muzikos fakulteto dekanato potvarkis

¹ Buvo siūloma kovo 22, bet Pareiškėjai ši data netiko

Nr. 13 „Dėl paskaitų nelankymo arba nepakankamo lankymo“ (toliau – Potvarkis, Priedas Nr. 7). Pareiškėja buvo įrašyta tame sąraše, kaip nelankiusi individualių paskaitų pas Dėstytoją ir Profesore. Tokie potvarkiai yra įprasta situacijos stebėsenos ir studentų drausminimo praktika, tai yra dėstytojai semestro viduryje raginami informuoti dekanatą apie studentų lankomumą. Rašte pažymėta, kad siekiant išsiaiškinti vargonininkų bendruomenės (studentų vargonininkų, katedros vedėjo, specializacijos kuratorės) rūpesčius, interesus ir atsakyti į kilusius klausimus, 2024 m. balandžio 11 d. vyko antrasis susitikimas dekanate. Susitikime dalyvavo Dėstytoja, Fortepijono ir vargonų katedros vedėjas, Bendruomenės gerovės centro vadovė, Muzikos fakulteto dekanas, vargonų specializacijos studentai. Bendruomenės gerovės centro vadovė gilinosi į susiklosčiusią situaciją ir atliko mediatoriaus vaidmenį. Susitikime kalbėta apie atmosferą katedroje, išklaudyta vargonų specializacijos studentų nuomonė, aptarti galimi situacijos sprendimo būdai. Dėstytoja susitikime dalyvavo, atsakinėjo į studentų vargonininkų klausimus. Į šį susitikimą Pareiškėja neatvyko, nors buvo kviečiama dalyvauti.

2024 m. balandžio 16 d. gautas Pareiškėjos rašytinis prašymas pakeisti Dėstytoją (Priedas Nr. 8). Jame studentė nurodė, kad Dėstytoją pageidauja keisti dėl moralinių ir etinių priežasčių, nesijaučia saugi ir užsiėmimų lankymas prieštarauja jos religijai. Rašte nurodoma, kad į Pareiškėjos prašymą operatyviai sureaguota dar tą pačią dieną – 2024 m. balandžio 16 d. el. paštu pateiktas atsakymas, kuriame nurodyta: „turėtumėte konkrečiai nurodyti priežastis, kodėl norite pakeisti specialybės dėstytoją. Pateikite konkrečių faktų, rodančių svarbias priežastis, kad būtų aišku, jog dėstytojo keitimas yra neišvengiamas“ (Priedas Nr. 9). 2024 m. balandžio 18 d. Pareiškėja nurodė: „apie šios situacijos faktus galiu pranešti Akademijos kapelionui, jei reikia. Visą informaciją apie šią situaciją jam perdaviau konfidencialiame pokalbyje ir įgaliojau jį ja pasinaudoti kalbant su Muzikos fakulteto dekanu. Prašau kreiptis į kunigą (duomenys neskelbtini) reikiamais klausimais, taip pat prašau pateikti pastabas dėl pastoracinio požiūrio į šią situaciją. Kadangi ši jau šešis mėnesius besitęsianti situacija smarkiai paveikė mano sveikatą, deja, negaliu dalyvauti šioje diskusijoje“ (Priedas Nr. 10). Pareiškėja daugiau jokių argumentų nepateikė. Rašte pažymėta, kad LMTA neturi teisės prašyti informacijos apie bendravimą su studentais iš Kapeliono, nes jis veikia laikydamasis griežtų konfidencialumo įsipareigojimų.

Rašte nurodoma, kad Pareiškėja IV semestre lankė solfedžio, muzikos estetikos pagrindų, choro, dirigavimo chorui dalykus ir gavo jų įskaitas ar išlaikė egzaminus. Kiti egzaminai, kuriuos

Pareiškėja turėjo laikyti IV semestre, bet nelaikė: vargonai (specialybės Dėstytoja, individualūs užsiėmimai), kamerinis ansamblis ir akompanimentas, vargonų sandara ir derinimas, bažnytinės muzikos istorija; klavesinas (dėstytojas (duomenys neskelbtini), individualūs užsiėmimai). 2024 m. birželio 18 d. gautas Pareiškėjos prašymas atidėti sesiją, leisti išlaikyti egzaminus iki rugsėjo 13 d. dėl ligos (Priedas Nr. 11). Prašymas buvo patenkintas. 2024 m. rugsėjo 10 d. Pareiškėja laikė pagrindinį vargonų specialybės egzaminą, buvo sudaryta komisija, kurią sudarė Fortepijono ir vargonų katedros vedėjas, Profesorė, Dėstytoja, doc. dr. (duomenys neskelbtini). Pareiškėja įvertinta neigiamai. 2024 m. rugsėjo 11 d. Pareiškėja pateikė apeliaciją (Priedas Nr.12).

LMTA Rašte nurodyta, kad 2024 m. rugsėjo 12 d. Pareiškėjai pateiktas atsakymas: „Vadovaujantis Lietuvos muzikos ir teatro akademijos apeliacijų dėl studijų rezultatų teikimo tvarkos aprašu, Jūsų apeliacija nepriimama ir nebus svarstoma, nes, kaip nurodyta 4.1 punkte, apeliacijos nepriimamos, jei sesijos metu buvo sudaryta vertinimo komisija studijų dalyko rezultatams vertinti. Pagal Akademijos studijų nuostatus neišlaikęs specialybės (pagrindinės studijų krypties) dalyko egzamino studentas šalinamas iš Akademijos. Sąlygos kartoti šio dalyko studijas nesudaromos.“ (Priedas Nr. 13). 2024 m. rugsėjo 12 d. buvo priimtas LMTA rektoriaus įsakymas Nr. SJ-336 „Dėl studentės (duomenys neskelbtini) išbraukimo iš sąrašų“ (toliau – Įsakymas). Pareiškėja tą pačią dieną informuota apie pašalinimą iš LMTA (Priedas Nr. 14). 2024 m. rugsėjo 12 d., tai yra po to, kai Pareiškėja buvo pašalinta iš LMTA, ji pateikė prašymą „Dėl dėstytojos netinkamo elgesio“ (Priedas Nr. 15). 2024 m. rugsėjo 24 d. vyko susitikimas pas LMTA rektorių, dalyvavo ir prorektorė. 2024 m. rugsėjo 24 d. Pareiškėjai pateiktas atsakymas Nr. SD-384 (Priedas Nr. 16), nurodant jos pašalinimo iš LMTA priežastis: neišlaikytus egzaminus. 2024 m. spalio 8 d. gautas Lygių galimybių kontrolieriaus raštas.

LMTA Rašte pažymėta, jog tik susipažinus su Tarnybos paklausimu buvo sužinota, jog Pareiškėja kaltina dėstytoją seksualiniu priekabiavimu ir susipažinta su išsamiais skundo argumentais. LMTA nurodė, kad Pareiškėjos skunde nurodytos aplinkybės nebuvo žinomos. Pareiškėja vangiai lankė paskaitas ne tik pas Dėstytoją, bet ir pas kitus dėstytojus, tačiau iki 2024 m. kovo–balandžio mėn. visuomet tai siejo su silpna sveikata, kitais užsiėmimais, netinkamu laiku (pvz., rytiniai užsiėmimai jai nebuvo priimtini), stresu, skundėsi kartu studijuojančiais studentais, o ne dėstytojais. Prašymas pakeisti Dėstytoją buvo pateiktas tik po to, kai Potvarkiu buvo konstatuotas netinkamas paskaitų lankymas. Rašte atkreiptas dėmesys, jog atsižvelgiant į Pareiškėjos jautrią situaciją (ji yra ukrainietė),

prie jos individualių poreikių buvo derinamasi, atlaidžiau žiūrima į įsipareigojimų vykdymą. Pareiškėjos buvo ne kartą prašyta (tiek žodžiu, tiek raštu) įvardinti Dėstytojos pakeitimo priežastis, tačiau tai nebuvo padaryta. Išsamūs argumentai buvo išdėstyti tik skunde lygių galimybių kontrolieriui ir tik po to, kai studentė buvo pašalinta iš LMTA. Su Pareiškėja (keletą kartų individualiai, taip pat įtraukiant ir visą vargonininkų bendruomenę) buvo organizuotas ne vienas susitikimas. Į situacijos sureguliovimą buvo įtraukta ir Bendruomenės gerovės centro vadovė, Kapelionas (ką patvirtina ir pati Pareiškėja).

LMTA Etikos komitetas (toliau – Komitetas), susipažinęs su Pareiškėjos skundu ir įvertinęs jame išdėstytas aplinkybes, svarstė, ar yra pagrindas pradėti tyrimą dėl Fortepijono ir vargonų katedros Dėstytojos veiksmų, kuriais ji galimai pažeidė LMTA etikos kodekso 9.4 punktą (vadovaudamiesi kolegialumo ir pagarbos principu LMTA akademinės bendruomenės nariai laikosi šių elgesio normų: netoleruojama bet kokios formos diskriminacija, asmeniškumas, priekabiavimas, piktnaudžiavimas valdžia, nepotizmas). Komitetas nusprendė pradėti tyrimą dėl Dėstytojos veiksmų, siekiant įvertinti ar nebuvo pažeistas LMTA etikos kodekso 9.4 punkte nustatytas reikalavimas; informuoti Dėstytoją apie pradėtą tyrimą dėl galimo akademinės etikos kodekso nuostatų pažeidimo ir, vadovaujantis Etikos komiteto veiklos nuostatų 24 punktu, paprašyti jos pateikti pasiaiškinimą dėl galimo akademinės etikos pažeidimo; organizuoti anoniminę LMTA Vargonų specializacijos studentų apklausą.

Rašte pakartotinai atkreiptas dėmesys, kad 2024 m. balandžio 16 d. (tai yra po to, kai buvo priimtas Potvarkis dėl paskaitų nelankymo) gautas Pareiškėjos rašytinis prašymas pakeisti Dėstytoją, kuriame ji aptakiai nurodė, kad Dėstytoją pageidauja keisti dėl moralinių ir etinių priežasčių, nesijaučia saugi ir užsiėmimų lankymas prieštarauja jos religijai. Į Pareiškėjos prašymą operatyviai sureaguota prašant konkrečiai nurodyti priežastis, kodėl norima pakeisti Dėstytoją. 2024 m. balandžio 18 d. Pareiškėja atsisakė pateikti prašymo argumentaciją, todėl jos prašymas nebuvo patenkintas. Rašte taip pat paaiškinta, kad egzaminų sesija prasideda gegužės mėnesį, o dėstytojo keitimas prieš pat sesiją nėra įmanomas (egzaminams nuosekliai ruošiamasi viso semestro metu). Specialios dėstytojų pakeitimo tvarkos LMTA nėra numatyta, tačiau susiklosčiusi praktika yra tokia, kad dėstytoją pakeisti galima esant išskirtinėms aplinkybėms (pvz., dėl dėstytojo ilgalaikio nedarbingumo), konkrečiai įvardinant tokį pakeitimą sąlygojančias svarbias priežastis ir sutarus su kitu dėstytoju dėl papildomo krūvio. LMTA per 35 metus niekuomet nebuvo sulaukusi skundų dėl Dėstytojos elgesio. Atvirkščiai, ji yra ypač mėgstama studentų ir gerai vertinama, išugdžiusi ne vieną vargonininkų kartą. Dėstytoja

pasižymi didele kantrybe ir tolerancija, lankstumu, visuomet prisitaiko prie studentų individualių poreikių ir asmeninio gyvenimo niuansų. Ji yra gerbiama kaip kolegė ne tik dėl profesionalumo specialybėje, bet ir bendruomeniškumo ugdymo.

Rašte atkreiptas dėmesys, kad LMTA aiškinosi dėl paskaitų nelankymo, tačiau Pareiškėja nuolat rasdavo pateisinimų: skundėsi bloga savijauta, užimtumu (pvz., klausimų tvarkymu savivaldybėje), jai netiko rytinis siūlomas paskaitų laikas ir pan. Pareiškėja nelankė paskaitų ne tik pas Dėstytoją, bet ir pas kitus dėstytojus (pvz., Profesorę). Individualių paskaitų tvarkaraščiai nėra viešai skelbiami. Kiekvieno semestro pradžioje dėstytojui yra priskiriamas auditorijų laikas, tuomet jis ir studentas susitaria dėl tinkamo paskaitų laiko. Darbo kartu laikas gali būti keičiamas atsižvelgiant į dėstytojo ir studento užimtumą ir asmenines aplinkybes (pvz., nedarbingumą, koncertų grafiką ir panašiai). LMTA ypač rimtai vertina bet kokius signalus dėl galimo diskriminavimo ir netoleruoja netinkamos mokymosi aplinkos. Rašte prašoma įvertinti, kad Pareiškėja klausimus dėl neva netinkamo Dėstytojos elgesio iškėlė tik po to, kai buvo išbraukta iš studentų sąrašų. Iki nagrinėjamos situacijos ji nuolat įsiveldavo į konfliktines situacijas, kada aplinkiniai skundėsi dėl jos manipuliavimo, emocinio spaudimo, bendruomenės susitarimų ignoravimo. Pareiškėja pašalinta iš LMTA dėl neįvykdytų studijų įsipareigojimų, jos vertinimą atliko ne individualiai priekabiavimu kaltinama Dėstytoja, o visa Komisija, sudaryta iš ilgamečių LMTA dėstytojų, turinčių įvairiapusę kompetenciją įvertinti Pareiškėjos akademinį pasiekimą. LMTA mokosi įvairių tautybių, lyčių, amžiaus asmenų, kuriems yra sudaromos įmanomai palankiausios studijų sąlygos. Mokslo įstaigoje veikia Etikos komitetas, aktyvi studentų savivalda, kurie teikia pasiūlymus dėl studijų aplinkos gerinimo. LMTA į kiekvieną pastabą yra atidžiai reaguojama, tačiau netoleruotinas studijų įsipareigojimų nevykdymas.

LMTA Fortepijono ir vargonų katedros Profesorė pateikė paaiškinimus, kuriuose nurodė, kad kamerinio ansamblio discipliną Pareiškėjai dėstė nuo 2022 spalio 19 d. Profesorė nurodė: „Nuo pat pirmosios pamokos buvo labai silpna studentė, vos galėdavo įvykdyti jai keliamus studijų programos reikalavimus. Pamokos su (duomenys neskelbtini) visada vyko su ypatingu atidumu jai. Įdedant maksimaliai pastangų, jog būtų pasiektas bent patenkinamas rezultatas. Studentė buvo pasirašiusi sutarti su LMTA, kad studijuos anglų kalba, tačiau jai buvo sudarytos sąlygos individualius užsiėmimus vykdyti gimtąją rusų kalba.

Kadangi ji atvykusi iš Ukrainos, visą studijų procesą, jau nuo pat pirmosios pamokos, reikėjo ypatingo lankstumo prisitaikyti prie jos dienos užimtumo – tai jai reikėdavo važiuoti paaimti produktų

paketą, tai labdaros, tai ji blogai jausdavosi, tai turėjo vykti tvarkyti dokumentus, tai buvo jau pavargus ir panašiai. Tačiau dėl empatijos ukrainiečiams į pamoką laiku žiūrėjau lanksčiai, stengiausi prisitaikyti, kada ji gali ateiti, nes jos statusas reikalavo tam tikro jautrumo ir atlaidumo. Dėl sveikatos problemų, kuriomis kartais pasidalindavo, visada patariau jai kreiptis į gydytoją. Pastovus pamokos laikas buvo paskirtas, tačiau jis nuolat buvo koreguojamas, prisitaikant prie (duomenys neskelbtini) galimybių bei poreikių. Turiu išsaugojusi telefone mūsų susirašinėjimo žinutes nuo pat studijų pradžios, jose atsispindi visos mano paminėtos aplinkybės.

2023 m. vasario 23 d. 9.14 min. „...kol kas nežinau kada atsilaisvinsiu, man šiandien reikia į savivaldybę. Ten būna didelės eilės...“

2023 vasario 23 d. 18.25 – „blogai jaučiuosi.“

2023 kovo 10 d. – „Renata, atleiskite, kad nerašiau, sirgau ir sprendžiau biurokratinius klausimus, nebuvo laiko“. Mano atsakymas į šią žinutę: „(duomenys neskelbtini), kai tik turėsi laiko ir energijos, prašau rašyk, susitiksim.“ Ne visi klausimai buvo sprendžiami žinutėmis, kartais skambindavomės ir pokalbio metu sutardavome pamokos pakeitimus. 2024 m. pavasario semestre iki kovo 28 dienos studentė (duomenys neskelbtini) kamerinio ansamblio pamokose nepasirodė. Nuolat pasiteiraudavau koleges (duomenys neskelbtini), ar (duomenys neskelbtini) ateina į specialybės pamokas ir sužinojau, kad nevaikšto taip pat. Sunerimusi dėl artėjančios sesijos, apie tai pranešiau Dekanatui, raštu pranešdama apie studentę (duomenys neskelbtini) dėl skolų prevencijos. Dėl šio rašto patyriau didžiulį psichologinį smurtą – (duomenys neskelbtini), sustabdžiusi mane Akademijos koridoriuje „spaudė prie sienos“, kad aš turiu parašyti dekanatui, jog tai netiesa. Tai buvo be galo nemalonus ir beveik agresyvus valandos pokalbis, kurio metu (duomenys neskelbtini) reikalavo pažado, jog paneigsiu savo pranešimą dėl nelankymo. Tai padaryti kategoriškai atsisakiau, nes neturėjau jokio pagrindo. 2023 m. gruodžio 24 d. rudens semestro egzaminą studentė laikė, įvertinta buvo 6 balais (patenkinamai). Į pavasario semestro egzaminą studentė neatvyko. 2024 m. sausio mėn., atėjusi pas mane į Šv. Kazimiero bažnyčią, paprašė keisti specialybės dėstytoją, motyvuodama tuo, kad nenori daugiau studijuoti pas dėst. (duomenys neskelbtini). Konkrečios priežasties, kodėl nenori studijuoti pas doc. (duomenys neskelbtini), (duomenys neskelbtini) neįvardino. Mano darbo krūvis sudarytas ir patvirtintas vieneriems mokslo metams – abiem semestrams. Aš buvau susiplanavusi darbus ir negalėjau keisti savo įsipareigojimų. Patyriau didžiulį psichologinį spaudimą iki vos ne moralinio ir psichologinio smurto ištarti, jog pritariu jos prašymui. Tai

buvo ypatingai nemalonus ir nekorektiškas pokalbis. Išklausius tik vienos pusės nuomonę, kažką žadėti būtų mažų mažiausiai neetiška. Baigėm pokalbį tuo, kad prižadėjau šiuo klausimu pasikalbėti su savo kolege, (duomenys neskelbtini) specialybės dėstytoja. Netrukus pasikalbėjau su doc. (duomenys neskelbtini) apie (duomenys neskelbtini) skundą ir drauge aptarėme galimus šios konfliktinės situacijos sprendimo variantus. Kolegę doc. (duomenys neskelbtini) pažįstu jau daugelį metų ir žinau, kaip kantriai ir rezultatyviai ji dirba su silpnais studentais. Kadangi iš (duomenys neskelbtini) neišgirdau nusiskundimo priežasties, dėl ko ji norinti keisti dėstytoją, daugiau šio klausimo ir nenagrinėjome. Vargonų specializacijos dėstytojai aptarė studentės situaciją. Buvo apsvaistyta galimybė keisti dėstytoją pasibaigus šioms 2023 mokslo metams. Studentei buvo sudarytos visos sąlygos baigti šiuos mokslo metus, nepaisant to, kad studentė nelankė užsiėmimų, ji buvo prileista prie egzaminų sesijos“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta, išskyrus rašybos ir skyrybos klaidas).

Kartu su Raštu pateiktas Dėstytojos paaiškinimas „Dėl susiklosčiusios situacijos“, kuriame ji paaiškino, kad nuo pat studijų pradžios Pareiškėja kėlė dėstytojams daug reikalavimų, dėl to, kad jie nekalba su ja rusų kalba, dėl to, kad dalis disciplinų jai yra per sunkios, ypač filosofija, nors šio dalyko dėstytoja su ja bendravo rusų kalba ir skyrė individualų laiką, kad nėra budinčio gydytojo. Pareiškėja reikalavo, kad dėstytoja organizuotų auditorijų šventinimą. Visi dėstytojai labai kantriai elgėsi su Pareiškėja, aiškino galiojančią LMTA tvarką, padėjo susitvarkyti dokumentus, tačiau po kurio laiko Dėstytoja sužinojo, kad ji neatsiskaito seminarų, keistai elgiasi vargonų paskaitose (neišjungia vargonų motoro elektros, per dainavimo pamokas nori prasidainuoti skiemeniu „miau“, o kai gauna neigiamą atsakymą, klausia, ar dėstytoja nemėgsta kačių). LMTA turi patvirtintus egzaminų programos reikalavimus, kuriais dėstytojai privalo vadovautis. Pareiškėja, neįvertinusi savo muzikinių galimybių, nurodinėjo Dėstytojai, kokia registruote reikia groti, kokią artikuliaciją naudoti, teigė, kad kojomis geriau negroti, nes sunku ir negražu. Savo nuožiūra pasirinkusi per sunkų kūrinių, egzamino metu Pareiškėja atliko jį be pedalų, tad atrodė labai neprofesionaliai. Paaiškinimuose nurodyta, kad Dėstytojai pasakius, kad taip groti negalima, ji įsižeidė ir bandė pereiti pas kitą dėstytoją. Gavusi atsakymą, kad perėjimas negalimas, Pareiškėja nustojo lankyti specialybės paskaitas, nurodydama, kad ruošis savarankiškai. Kūriniai nebuvo išmokti tiek pavasario, tiek rudens sesijoms. Dėstytoja paaiškino, kad yra svarbu atsižvelgti į tai, jog metodiniais tikslais dėstant grojimą bet koku muzikos instrumentu, fizinis kontaktas tarp žmonių neišvengiamas. Dėstytoja paaiškino, kad vien žodžiais „tvarkyti blogai pastatytas rankas“ nepakanka. „Galima padėti mokiniui atpalaiduoti rankas,

mokytojas atsistojęs prieš sėdintį mokinį užlenktais savo pirštų galiukais užkimba už mokinio rankos pirštų galiukų, ir papurtęs ranką, paleidžia ją laisvai kristi ant kelių. Paskui papurto ir kitą ranką. Šį pratimą reikia kiekvieną pamoką, kol mokinyš išmoks pats atpalaiduoti visą ranką“ (cituoama iš L. Drąsutienės „Fortepijono metodikos tradicijos ir dabartis, psl. 144–145). „Rankos statymo“ pavyzdžių yra daug, ne tik klavišinių, bet ir kitų muzikos instrumentų metodikų knygose. Dėstytojos teigimu, Pareiškėja apie netinkamą kontaktą nebuvo pareiškusi jokių pretenzijų. Dėstytoja pažymėjo, kad LMTA dirba 35 metus ir nei karto nebuvo girdėjusi pretenzijų dėl nekorektiško elgesio su studentais.

2025 m. sausio 13 d. LMTA pateikė Tarnybai Lietuvos muzikos akademijos etikos komiteto 2024 m. gruodžio 3 d. sprendimą „Dėl fortepijono ir vargonų katedros dėstytojos doc. (duomenys neskelbtini) akademinės etikos pažeidimo“ (toliau – Komisijos sprendimas). Komisija sprendime konstatavo, kad tyrimo metu negauta jokių objektyvių duomenų, patvirtinančių skunde išdėstytas aplinkybes dėl galimo dėstytojos (duomenys neskelbtini) vykdyto seksualinio priekabiavimo (duomenys neskelbtini) atžvilgiu, tai yra dėl galimo Akademinės etikos kodekso 9.4 punkto pažeidimo. Komisija nusprendė: baigti tyrimą dėl (duomenys neskelbtini) veiksmų galimai pažeidžiančių Akademijos akademinės etikos kodekso nuostatas; skundą dėl galimo seksualinio priekabiavimo pripažinti nepagrįstu, nepasitvirtinus jame nurodytiems LMTA akademinės etikos kodekso 9.4 punkte nurodytiems pažeidimams.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Skundo tyrimo metu buvo vertinama, ar Pareiškėjos skunde išdėstytas Dėstytojos elgesys su Pareiškėja individualių vargonų specialybės užsiėmimų metu turi priekabiavimo dėl lyties ir seksualinio priekabiavimo (kuris yra *inter alia* priekabiavimas dėl lyties) požymių, tai yra, ar Dėstytoja savo elgesiu nepažeidė Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 5 punkto ir Lygių galimybių įstatymo 6 straipsnio 3 dalies, nustatančių švietimo įstaigų, kitų švietimo teikėjų bei mokslo ir studijų institucijų pareigą užtikrinti, įgyvendinant lygias moterų ir vyrų teises, imtis priemonių, kad švietimo įstaigų, mokslo ir studijų institucijų mokiniai, studentai ir darbuotojai nepatirtų seksualinio priekabiavimo.

Pažymėtina, kad tiek Europos Sąjungos, tiek nacionaliniuose teisės aktuose diskriminacija, pačia bendriausia šio žodžio prasme, reiškia teisių sumažinimą arba atėmimą tam tikrai kategorijai asmenų dėl kokių nors jiems būdingų požymių. Diskriminacijos sąvoka paprastai siejama su lygių galimybių, lygiateisiškumo pažeidimu, o nediskriminavimas – su asmenų lygaus traktavimo, lygių galimybių realizavimo kategorijomis. Konstitucinė nediskriminavimo samprata atskleidžiama remiantis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsniu, kuriame nustatyta, kad įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys lygūs, ir nurodoma, jog žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu.

Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, taip pat kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtinę teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, asmenys negali būti diskriminuojami, jiems negali būti teikiama privilegijų (be kitų, Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d., 2016 m. spalio 27 d. nutarimai). Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius (be kitų, Konstitucinio Teismo 2017 m. gruodžio 19 d. išvada, 2019 m. sausio 11 d. nutarimas). Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas būtų pažeistas, jeigu tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, būtų kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas (be kitų, Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 20 d., 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimai).

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos, kurios tikslas – saugoti pagrindines žmogaus teises, atitinkančias Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos garantuojamas teises, III antraštinėje dalyje, skirtoje lygybei, įtvirtintas lygybės prieš įstatymą principas (20 straipsnis), taip pat įtvirtintas bet kokios diskriminacijos draudimas, ypač dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, tautinės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turtinės padėties, gimimo, negalios, amžiaus, seksualinės orientacijos

(21 straipsnio 1 dalis).

Lygių galimybių įstatymas, kurio vykdymo priežiūrą atlieka lygių galimybių kontrolierė, nustato, kas yra diskriminacija ir koks elgesys, veiksmas (neveikimas) priskirtinas tam tikrai diskriminacijos rūšiai. Diskriminacija yra tiesioginė ir netiesioginė diskriminacija, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu (Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 dalis).

Tiesioginė diskriminacija yra elgesys su asmeniu, kai lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu jam taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui, išskyrus įstatymų nustatytus atvejus (2 straipsnio 9 dalis). Netiesioginė diskriminacija – veikimas ar neveikimas, teisės norma ar vertinimo kriterijus, akivaizdžiai neutrali sąlyga ar praktika, kurie formaliai yra vienodi, bet juos įgyvendinant ar pritaikant atsiranda ar gali atsirasti faktinis naudojimosi teisėmis apribojimas arba privilegijų, pirmenybės ar pranašumo teikimas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, nebent šį veikimą ar neveikimą, teisės normą ar vertinimo kriterijų, sąlygą ar praktiką pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis (2 straipsnio 5 dalis).

Priekabiavimas Europos Sąjungos teisės aktuose yra įvardijamas kaip elgesys, pažeidžiantis žmogaus teises, žeminantis jo garbę ir orumą. Aptariant priekabiavimo sampratą bei draudimą priekabiauoti dėl lyties, labai svarbi yra Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/54/EB dėl moterų ir vyrų lygių galimybių ir vienodo požiūrio į moteris ir vyrus užimtumo bei profesinės veiklos srityje principo įgyvendinimo (nauja redakcija), kurios konstatuojamosios dalies 6 punkte pažymima, kad „priekabiavimas ir seksualinis priekabiavimas prieštarauja vienodo požiūrio į moteris ir vyrus principui, todėl šioje direktyvoje laikoma, kad tai yra diskriminacija dėl lyties. Tokios diskriminacijos formos pasitaiko ne tik darbe, bet ir siekiant įsidarbinti, įgyti profesinį išsilavinimą ar būti paaugštintam pareigose. Todėl tokios diskriminacijos formos turėtų būti draudžiamos ir joms taikomos efektyvios, proporcingos ir atgrasančios sankcijos“. Minėtos 2006/54/EB direktyvos konstatuojamosios dalies 7 punkte akcentuojama, kad darbdaviai ir asmenys, atsakingi už profesinį

mokymą, turėtų būti skatinami pagal nacionalinę teisę ir praktiką imtis priemonių prieš visas diskriminacijos dėl lyties formas, ypač prevencinių priemonių, nukreiptų prieš priekabiavimą ir seksualinį priekabiavimą darbe, siekiant įsidarbinti, įgyti profesinį parengimą ar būti paaugštintam pareigose. 2006/54/EB direktyvos 2 straipsnio 1 dalies c punkte įtvirtinta priekabiavimo sąvoka: „kai nepageidaujamu elgesiu, susijusiu su asmens lytimi, siekiama pakenkti arba pakenkiama žmogaus orumui ir siekiama sukurti arba sukuriami bauginanti, priešiška, menkinanti, žeminanti ar užgauli aplinka.“ Taigi, pagal 2006/54/EB direktyvos nuostatas, priekabiavimas laikomas asmens diskriminacija dėl lyties, kuri yra draudžiama.

2004 m. gruodžio 13 d. Tarybos direktyva 2004/113/EB, kuria įgyvendinamas vienodo požiūrio į moteris ir vyrus principas dėl galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo, įtvirtintas priekabiavimo draudimas vartotojų teisių apsaugos srityje, tai yra prekių ir paslaugų teikimo srityje. Šios direktyvos konstatuojamosios dalies 9 punkte pabrėžiama, kad „diskriminacijos dėl lyties, įskaitant priekabiavimą ir seksualinį priekabiavimą, esama ne tik darbo rinkoje, bet ir kitose srityse. Tokia diskriminacija, tapdama kliūtimi visiškam sėkmingam moterų ir vyrų integravimuisi į ekonominį ir visuomeninį gyvenimą, gali būti tiek pat žalinga.“ Šios direktyvos 2 straipsnio c punkte įtvirtinta priekabiavimo dėl lyties apibrėžtis: „priekabiavimas: kai nepageidaujamu elgesiu, susijusiu su asmens lytimi, siekiama įžeisti arba įžeidžiamas jo orumas ir siekiama sukurti arba sukuriami bauginanti, priešiška, menkinanti, žeminanti ar įžeidžianti aplinka.“

Tarybos 2000 m. lapkričio 27 d. direktyvoje 2000/78/EB, nustatančioje vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus, 1 straipsniu reglamentuojamas šios direktyvos tikslas, tai yra nustatyti kovos su diskriminacija dėl religijos ar įsitikinimų, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos užimtumo ir profesinėje srityje bendrus pagrindus siekiant valstybėse narėse įgyvendinti vienodo požiūrio principą; pagal šios direktyvos 2 straipsnio 3 dalį priekabiavimu laikoma bet kokia tiesioginė ar netiesioginė diskriminacija, jei nepageidaujamu elgesiu siekiama įžeisti arba įžeidžiamas asmens orumas ir siekiama sukurti arba sukuriami bauginanti, priešiška, žeminanti ar įžeidžianti aplinka.

Kaip minėta, Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje diskriminacija apibrėžiama kaip tiesioginė, netiesioginė diskriminacija, seksualinis priekabiavimas, nurodymas tiesiogiai ar netiesiogiai diskriminuoti asmenis dėl lyties; 2 straipsnio 6 dalyje yra įtvirtinta seksualinio

priekabiavimo sąvoka² – tai nepageidaujamas užgaulus, žodžiu, raštu ar fiziniu veiksnu išreikštas seksualinio pobūdžio elgesys su asmeniu, kai tokį elgesį lemia tikslas ar jo poveikis pakenkti asmens orumui, ypač sukuriant bauginančią, priešišką, žeminančią ar įžeidžiančią aplinką.

Atkreiptinas dėmesys, jog vadovaujantis įstatyminiu reglamentavimu, seksualinį priekabiavimą apibūdina du aspektai: 1) nepageidaujamas užgaulus, žodžiu, raštu ar fiziniu veiksnu išreikštas seksualinio pobūdžio elgesys su asmeniu; 2) tikslas ar jo poveikis pakenkti asmens orumui, ypač sukuriant bauginančią, priešišką, žeminančią ar įžeidžiančią aplinką.

Teigina, kad seksualinis priekabiavimas yra priešingas teisei, ydingas, netoleruotinas ir nepateisinamas veiksmas, dėl kurio žmogus yra pažeminamas, pakenkiama jo orumui, psichinei ir fizinei sveikatai, jam gali būti sukeltos neigiamos pasekmės, žmogus gali prarasti pasitikėjimą, norą socializuotis. Taigi galima daryti išvadą, kad seksualiniam priekabiavimui, kaip teisės pažeidimui, būdingi šie požymiai:

- žodžiu ar fiziniu veiksnu išreikštas seksualinio pobūdžio elgesys, tai yra ne bet koks elgesys, bet tik toks, kuris yra seksualinio pobūdžio (nepageidaujami fiziniai prisilietimai prie tam tikrų kūno vietų, pokalbiai, užuominos, juokeliai lytinių santykių tematika, įvairaus pobūdžio komunikavimo priemonėmis siunčiamos žinutės, kuriomis išreiškiamas pageidavimas užmegzti neformalų, nedalykinio pobūdžio ryšį, apeliuojant į to žmogaus patrauklumą dėl jo lyties; intymios užuominos ir pastabos, seksualinio pobūdžio dovanos ar tokio pobūdžio siunčiama informacija, nepadorūs, gašlūs pasiūlymai ir kiti panašaus pobūdžio veiksmai);

- seksualinio pobūdžio elgesys yra užgaulus, nepriimtinas ir nepageidaujamas asmeniui, prie kurio priekabiaujama;

- seksualinio pobūdžio elgesio tikslas ar jo poveikis – pakenkti žmogaus orumui, ypač sukuriant bauginančią, priešišką, žeminančią ar įžeidžiančią aplinką.

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, vertindamas priekabiavimo dėl lyties bei seksualinio priekabiavimo veiksmus, pažymėjo: „tokio priekabiavimo faktams nustatyti nebūtina, kad asmuo, prie kurio priekabiaujama, aiškiai ir kategoriškai prieštarautų tokiam elgesiui, kai akivaizdu, kad toks elgesys šiam asmeniui buvo nepriimtinas ir objektyviai įžeidžiamas; vertinant, ar tam tikras elgesys laikytinas priekabiavimu, taip pat ir priekabiavimu dėl lyties (*inter alia* seksualiniu

² Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 7¹ dalis: „Seksualinis priekabiavimas – ši sąvoka suprantama taip, kaip ji apibrėžta Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatyme.“

priekabiavimu), atsižvelgtina į tai, kaip jį suvokė asmuo, prie kurio buvo priekabiauama (*inter alia* nebūtina nustatyti asmens, kuris galbūt priekabiavo, siekio pažeminti žmogaus orumą ar sukurti jam priešišką, jį bauginančią, žeminančią ar žeidžiančią aplinką)³.”

Remiantis Lygių galimybių įstatyme įtvirtinta priekabiavimo apibrėžtimi, priekabiavimas gali būti identifikuojamas net ir nesant tikslo, motyvo įžeisti žmogaus orumą, bet pasireiškus tokio nepageidaujamo elgesio pasekmėms, tai yra kai dėl priekabiavimo yra įžeidžiamas asmens orumas arba sukurama bauginanti, priešiška, žeminanti ar įžeidžianti aplinka.

Svarbu pažymėti, kad, remiantis Europos Tarybos nediskriminavimo direktyvose, taip pat ir Lygių galimybių įstatyme įtvirtinta priekabiavimo apibrėžtimi, priekabiavimui įrodyti palyginimo objekto nereikia, o taip iš esmės yra dėl to, kad priekabiavimas dėl savo formos (žodinis, nežodinis ar fizinis užgauliojimas) ir galimo poveikio (žmogaus orumo įžeidimas) pats savaime yra neleistinas⁴.

Seksualinis priekabiavimas, kaip ir priekabiavimas dėl lyties, yra priešingas teisei, ydingas, netoleruotinas ir nepateisinamas veiksmas, dėl kurio žmogus yra pažeminamas, gali būti pakenkiama jo orumui, psichinei ir fizinei sveikatai, gali būti sukeltos neigiamos pasekmės, žmogus gali prarasti pasitikėjimą, norą socializuotis.

Pažymėtina ir tai, kad Konstitucijos 21 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad žmogaus asmuo neliečiamas, o 2 dalyje įtvirtinta nuostata, kad žmogaus orumą gina įstatymas. Vienas iš fundamentalių žmogaus teisių pagrindų yra principas, kad visi žmonės yra gimę laisvi ir lygūs savo orumu ir teisėmis. Iš šio principo išplaukia, kad vienas pagrindinių diskriminacijos draudimo tikslų yra žmogaus orumo užtikrinimas. Orumas yra įgimtas visų žmonių, nepriklausomai nuo lyties, rasės, religijos, pilietybės ir pan. Taigi žmogaus orumas yra Konstitucijos ginama vertybė.

Konstitucinis Teismas savo 2017 m. gruodžio 19 d. išvadoje Nr. KT-20-11/2017 pažymėjo: „žmogaus, kaip laisvos asmenybės, orumas neatskiriamas nuo jo asmens neliečiamumo, kurio turinį, kaip minėta, sudaro fizinis ir psichinis neliečiamumas. Asmens neliečiamumas yra būtina jo fizinio aktyvumo, intelektinės ir kūrybinės laisvės, taigi ir laisvos asmenybės raiškos, prielaida; kėsinant į asmens neliečiamumą sutrikdoma jo fizinė, psichinė ir dvasinė būseną, taigi pažeidžiamas ir žmogaus orumas kaip ypatinga konstitucinė vertybė. Todėl Konstitucijos 21 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta asmens neliečiamumo garantija laikytina vienu iš konstitucinės žmogaus orumo apsaugos elementų.“

³ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2017 m. gruodžio 19 d. išvada Nr. KT-20-11/2017, p. 61.1.

⁴ Europos Sąjungos teisės nediskriminavimo vadovas, Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra, 2010. Europos Taryba, 2010, psl. 32.

Europos Sąjungos tarnautojų teismas⁵, aiškindamas Tarybos 2000 m. lapkričio 27 d. direktyvoje 2000/78/EB įtvirtintą priekabiavimo apibrėžimą ir vertindamas psichologinio priekabiavimo sukulto poveikio svarbą asmeniui, kurio atžvilgiu buvo vykdyti priekabiavimo veiksmai, pažymėjo, jog pripažinti psichologinį priekabiavimą pakanka, kad išvardytais veiksmais, būtent „fiziniu elgesiu, šnekamąja ar rašytine kalba, gestais“, būtų „pakenkta asmenybei, asmens orumui ar fizinei arba psichinei sveikatai“, neatsižvelgiant į tai, ar šiais veiksmais buvo siekiama pakenkti.

Taigi paties asmens suvokiamas seksualinis priekabiavimas ar priekabiavimas dėl lyties, jo asmeninis šių veiksmų vertinimas, jam padaryto neigiamo poveikio pasekmės yra vienas iš svarbiausių ir esminių požymių identifikuojant priekabiavimo veiksmus: „ES teisėje laikomasi lankstaus objektyvaus (subjektyvaus) požiūrio. Pirma, siekiant nustatyti, ar priekabiavimo būta, remiamasi tuo, kaip nukentėjusysis jį suvokia. Antra, net jei nukentėjusysis iš tiesų nejaučia priekabiavimo poveikio, vis vien gali būti padaryta išvada, jog priekabiavimo būta, jei skundo pateikėjas yra aptariamo elgesio taikiny“⁶.

Lygių galimybių įstatymo 6 straipsnio 3 dalimi nustatyta, kad, švietimo įstaigos, kiti švietimo teikėjai bei mokslo ir studijų institucijos privalo užtikrinti, kad šiose įstaigose ir institucijose nebūtų priekabiuojama ir nebūtų duodami nurodymai priekabiuoti lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu 6 straipsnio 1 dalyje nustatytais atvejais. Lygių galimybių įstatymo 6 straipsnio 1 dalyje reglamentuojamos švietimo įstaigų, kitų švietimo teikėjų bei mokslo ir studijų institucijų pareigos lygių galimybių užtikrinimo srityje, kurias vykdydami minėti subjektai privalo užtikrinti, kad nebūtų priekabiuojama lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu. Taigi pagal Lygių galimybių įstatymo 6 straipsnio 1 dalies nuostatas švietimo įstaigos, kiti švietimo teikėjai bei mokslo ir studijų institucijos privalo užtikrinti vienodas sąlygas asmenims nepaisant lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, kai: 1) priimama į švietimo įstaigas, kitus švietimo teikėjus bei mokslo ir studijų institucijas, mokoma ir ugdoma pagal formaliojo ir neformaliojo švietimo programas, kurias jie vykdo; 2) skiriamos

⁵ Europos Sąjungos tarnautojų teismo 2008 m. gruodžio 9 d. sprendimas byloje Nr. F-52/05.

⁶ Europos Sąjungos teisės nediskriminavimo vadovas, Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra, 2010. Europos Taryba, 2010, psl. 34.

stipendijos ar teikiamos paskolos; 3) sudaromos, tvirtinamos švietimo programos; 4) vertinami mokymosi pasiekimai.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo 3 straipsnio 2 dalimi, studijos turi būti grindžiamos, be kita ko, šiais principais: 1) akademinės laisvės ir autonomijos; 2) akademinės etikos; 3) atvirumo ir atsakomybės visuomenei; 4) akademinės bendruomenės narių bendradarbiavimo; 5) studentų asmeninio suinteresuotumo; 6) įsipareigojimo ugdyti akademinės bendruomenės narių visuomeninį atsakingumą; 7) aukštųjų mokyklų ir studentų sąžiningos konkurencijos.

Nagrinėjamu atveju Pareiškėja pateikė skundą, kuriame nurodė, kad Dėstytoja nepageidaujamai elgėsi su Pareiškėja. Kaip nurodoma skunde, į vieną iš pirmųjų užsiėmimų ji atėjo su vidutinio ilgio sijonu, kurį, pasak Pareiškėjos, dėstytoja savo rankomis pakėlė, kad groti būtų patogiau. Pareiškėja taip pat nurodė, kad Dėstytoja uždėdavo savo ranką ant Pareiškėjos rankos ir ilgai laikydavo. Pareiškėjai toks elgesys nebuvo priimtinas, tačiau pateisindavo jį tuo, kad galimai Dėstytojos tokia darbo taktika, įprotis, be to, ji moteris. Dėl ilgo rankos laikymo nustatant rankos poziciją Pareiškėja pasitarė su savo kolegomis, jie paaiškino, kad su rankos (riešo) pozicija akademijoje niekas nederba, dėstytojas gali duoti pastabą dėl to ir parodyti savo ranką, kokia pozicija turi būti.

Dėstytoja savo paaiškinimuose atsakydama į Pareiškėjos argumentą dėl ilgo rankos laikymo nustatant rankos poziciją, nurodė, kad svarbu atsižvelgti į tai, jog metodiniais tikslais dėstant grojimą bet koku muzikos instrumentu, fizinis kontaktas tarp žmonių neišvengiamas. Dėstytoja paaiškino, kad vien žodžiais „tvarkyti blogai pastatytas rankas“ nepakanka. „Galima padėti mokiniui atpalaiduoti rankas, mokytojas atsistojęs prieš sėdintį mokinį užlenktais savo pirštų galiukais užkimba už mokinio rankos pirštų galiukų, ir papurtęs ranką, paleidžia ją laisvai kristi ant kelių. Paskui papurto ir kitą ranką. Šį pratimą reikia kiekvieną pamoką, kol mokinys išmoks pats atpalaiduoti visą ranką“ (cituoju iš L. Drąsutienės „Fortepijono metodikos tradicijos ir dabartis, psl. 144–145). „Rankos statymo“ pavyzdžių yra daug, ne tik klavišinių, bet ir kitų muzikos instrumentų metodikų knygose.

Pažymėtina, kad Dėstytojos nurodytas „teisingai statomos rankos“ metodas iš dalies pagrindžia aplinkybę, kad tuo atveju, jei dėstytojas mato, kad studento rankos pozicija ant klavišų neteisinga, jis gali fiziškai prisiliesti ir ją ištaisyti, tai yra, kad rankų fizinis kontaktas tam tikrais atvejais yra būtinas.

Dėstytojos paaiškinimuose nėra argumentų dėl Pareiškėjos skunde išdėstytų aplinkybių,

susijusių su sijono pakėlimu pamokos metu, prisiglaudimu prie klubų, poreikiu sėdėti ant kėdės už Pareiškėjos nugaros taip arti, kad Pareiškėja girdėjo jos kvėpavimą, ir kitų aplinkybių dėl fizinio kontakto su Pareiškėja ir bauginančios aplinkos sudarymo. Pareiškėja skunde mini, kad dėl susiklosčiusių aplinkybių ir pastovios baimės vargonų specialybės individualiuose užsiėmimuose susilpnėjo jos sveikata. Pastarąją aplinkybę ji minėjo ir LMTA.

Dėstytojos paaiškinimuose minima, jog Pareiškėja apie netinkamą kontaktą nebuvo pareiškusi jokių pretenzijų. Dėstytoja pažymėjo, kad LMTA dirba 35 metus ir nei karto nebuvo girdėjusi pretenzijų dėl nekorektiško elgesio su studentais.

Tiek Pareiškėjos skunde, tiek LMTA Rašte nurodyta, kad Pareiškėja išreiškė prašymą keisti Dėstytoją 2024 m. sausio mėn. Profesorei – žodžiu, o 2024 m. balandžio mėn. dekanatui – raštu. Pareiškėja paaiškino, kad dėl susiklosčiusių aplinkybių ji kreipėsi į Profesore, prašydama padėti ir esant galimybei sudaryti sąlygas tapti jos studente dėl to, kad su Dėstytoja susiklostė sudėtingi santykiai ir ji negali lankyti jos užsiėmimų. Pareiškėja teigia, jog neminėjo Profesorei aplinkybių dėl seksualinio priekabiavimo, nes vadovavosi savo krikščioniškais įsitikinimais. LMTA Rašte nurodyta, kad 2024 m. balandžio 16 d. gautas Pareiškėjos rašytinis prašymas pakeisti Dėstytoją. Jame studentė nurodė, kad Dėstytoją pageidauja keisti dėl moralinių ir etinių priežasčių, nesijaučia saugi ir Dėstytojos paskaitų lankymas prieštarauja jos religijai. LMTA Rašte nurodoma, kad į Pareiškėjos prašymą operatyviai sureaguota dar tą pačią dieną – 2024 m. balandžio 16 d. el. paštu pateiktas atsakymas, kuriame nurodyta: „turėtumėte konkrečiai nurodyti priežastis, kodėl norite pakeisti specialybės dėstytoją. Pateikite konkrečių faktų, rodančių svarbias priežastis, kad būtų aišku, jog dėstytojo keitimas yra neišvengiamas“ (Priedas Nr. 9). 2024 m. balandžio 18 d. Pareiškėja nurodė: „apie šios situacijos faktus galiu pranešti Akademijos kapelionui, jei reikia. Visą informaciją apie šią situaciją jam perdaviau konfidencialiame pokalbyje ir įgaliojau jį ja pasinaudoti kalbantis su Muzikos fakulteto dekanu. Prašau kreiptis į kunigą (duomenys neskelbtini) reikiamais klausimais, taip pat prašau pateikti pastabas dėl pastoracinio požiūrio į šią situaciją. Kadangi ši jau šešis mėnesius besitęsianti situacija smarkiai paveikė mano sveikatą, deja, negaliu dalyvauti šioje diskusijoje.“

Profesorė paaiškinimuose Tarnybai nurodė: „2024 m. sausio mėn., atėjusi pas mane į Šv. Kazimiero bažnyčią, paprašė keisti specialybės dėstytoją, motyvuodama tuo, kad nenori daugiau studijuoti pas dėst. (duomenys neskelbtini). Konkrečios priežasties, kodėl nenori studijuoti pas doc. (duomenys neskelbtini), (duomenys neskelbtini) neįvardino.“

Vadovaujantis išdėstytu, akivaizdu, kad Pareiškėja prašė pakeisti Dėstytoją jau 2024 m. sausio mėn. Tiek Profesorei, tiek LMTA ji paaiškino, kad negali lankyti vargonų specialybės pamokų dėl moralinių ir etinių priežasčių, nesijaučia saugi ir jų lankymas prieštarauja jos religiniams įsitikinimams. Kas jai yra moralinės ir etinės priežastys, ji paaiškino Skunde, LMTA administracijai tiesiogiai to nepaaiškino. Pareiškėjos teigimu, ji yra praktikuojanti Romos katalikė, tikėjosi išspręsti šį nesusipratimą „krikščioniškai, kantriai, su gailestingumu artimam žmogui“. Be to, Pareiškėjos įsitikinimu, tuo atveju, jei Pareiškėja atskleistų aplinkybes apie seksualinį priekabiavimą iki sesijos, ji tikrai neišlaikytų egzamino, o taip, „kad ir maža, bet buvo galimybė išlaikyti vasaros sesijos metu ir pradėti normalius užsiėmimus 3 kurse su kitais dėstytojais“ (citata išversta iš rusų kalbos).

Vertinant seksualinio priekabiavimo ir priekabiavimo dėl lyties veiksmų subjektyvinę pusę, tai yra šių veiksmų padarymo motyvą, tikslą, būtina pažymėti, kad pagal Lygių galimybių įstatyme įtvirtintas seksualinio priekabiavimo ir priekabiavimo apibrėžtis, priekabiavimo veiksmai gali būti atliekami turinti tikslą įžeisti žmogaus orumą arba sukelti jam bauginančią, priešišką, žeminančią ar įžeidžiančią aplinką arba, jeigu priekabiavimo tikslas ir nėra žinomas, priekabiavimo veiksmus vykdęs asmuo jo neturėjo, priekabiavimas gali būti identifikuojamas ir nesant šio tikslo, bet esant jo pasekmėms (įžeistas orumas, sukurta bauginanti, priešiška, žeminanti, įžeidžianti aplinka). Todėl net ir tais atvejais, kai veiksmų atlikimo tikslas nėra įrodomas, taip pat dažniais atvejais, kai pats priekabiavimo veiksmus vykdęs asmuo teigia, kad tikslo įžeisti ar pažeminti žmogų jis neturėjo, svarbu, kaip pats asmuo suvokia nepageidaujamus veiksmus ir kokias neigiamas pasekmes jam sukėlė priekabiavimo veiksmai, tai yra seksualiniam priekabiavimui konstatuoti nėra būtina, jog pats priekabiautojas savo veiksmus vertintų kaip seksualinį priekabiavimą⁷.

Priekabiavimo veiksmų pasekmės gali būti labai įvairios: asmuo gali būti priverstas nutraukti mokslus ar studijas, darbinę veiklą, dažnai žmogus praranda pasitikėjimą savimi, žmogus gali neteisingai įsivertinti save ir savo gebėjimus, nepageidaujamos pasekmės gali sukelti fizinės ir psichinės sveikatos problemas ir šios neigiamos pasekmės gali padaryti neišdildomą poveikį asmens gebėjimui socializuotis ateityje.

Pareiškėja neneigė aplinkybės, kad dėl susiklosčiusių santykių su Dėstytoja ji nelankė individualių užsiėmimų, nes jautėsi įbauginta ir nesaugi. Pareiškėja teigė, jog pati bandė parinkti repertuarą vasaros sesijai ir mokytis atlikti kūrinį be Dėstytojos pagalbos. Tačiau po to, kai

⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. birželio 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-309/2012.

Kapelionas pažadėjo pasikalbėti su Dėstytoja, 2024 m. kovo mėn. pradžioje LMTA ji susitiko Dėstytoją. Pareiškėjos teigimu, ji draugiškai sutiko aptarti Pareiškėjos repertuarą. Pareiškėja nurodo, kad apsidžiaugė, galvodama, jog Dėstytoja suprato savo veiksmų netinkamumą ir viskas klostysis gerai. Pareiškėja nurodo atėjusi į individualų užsiėmimą, jo metu atsisėdo ant suoliuko, o šalia savęs padėjo kuprinę; Dėstytoja paėmė natas, padėjo Pareiškėjai ant kelių ir ketino pasilenkusi žymėti natose pastabas, tačiau Pareiškėjai paėmus natas ir padėjus ant kėdės, kuri stovėjo šalia, Dėstytoja supyko ir atsisakė toliau dirbti bei atsakinėti į Pareiškėjos klausimus dėl kūrinių atlikimo. Netrukus po šio užsiėmimo Pareiškėja buvo iškviesta į dekanatą, kur buvo kaltinama užsiėmimų nelankymu.

LMTA pateiktuose paaiškinimuose, įskaitant Dėstytojos paaiškinimus, šios aplinkybės nėra analizuojamos ir nėra patvirtintos. Nurodoma, kad 2024 m. balandžio 3 d. buvo išleistas Muzikos fakulteto dekanato potvarkis Nr. 13 „Dėl paskaitų nelankymo arba nepakankamo lankymo“, laikytinas įprasta praktika LMTA, atliekant stebėseną ir siekiant gerinti studentų paskaitų lankomumą. Pareiškėja neneigė aplinkybių, kad oficialiai prašymą pakeisti Dėstytoją ji pateikė tik po to, kai buvo priimtas Potvarkis, tačiau aiškindama apie priežastis, kodėl ji kreipėsi šiuo klausimu, pakartojo tai, ką sausio mėn. buvo minėjusi profesorei, kad negali lankyti vargonų specialybės individualių užsiėmimų, nes su Dėstytoja susiklostė sudėtingi santykiai.

LMTA taip pat nurodo, kad iki nagrinėjamos situacijos Pareiškėja nuolat įsiveldavo į kitas konfliktines situacijas su kitais asmenimis, kad aplinkiniai skundėsi dėl jos manipuliavimo, emocinio spaudimo, bendruomenės susitarimų ignoravimo, pateikė kai kuriuos susirašinėjimo įrodymus. LMTA paaiškina, kad Pareiškėja pašalinta iš LMTA dėl neįvykdytų studijų įsipareigojimų, jos vertinimą atliko ne individualiai priekabiavimu kaltinama Dėstytoja, o visa komisija, sudaryta iš ilgamečių LMTA dėstytojų, turinčių įvairiapusę kompetenciją įvertinti Pareiškėjos akademinius pasiekimus. Kaip pabrėžiama LMTA paaiškinimuose, egzamino rezultatą lėmė ne galimai nesusiklostę santykiai su Dėstytoja, o Pareiškėjos pasirinktų kūrinių nepakankamai geras atlikimas. LMTA mokosi įvairių tautybių, lyčių, amžiaus asmenys, kuriems yra sudaromos įmanomai palankiausios studijų sąlygos. LMTA taip pat atkreipė dėmesį, kad skundas Tarnybai, kuriame Pareiškėja išdėsto seksualinio priekabiavimo faktus, buvo pateiktas tik po to, kai įsakymu ji buvo išbraukta iš LMTA studentų sąrašo.

Nagrinėjamu atveju, Profesorė neginčija Skunde išdėstytos aplinkybės, kad Pareiškėja kreipėsi į ją jau sausio mėn. dėl Dėstytojos pakeitimo. Aplinkybė, kad tuo metu ji neįvardijo konkrečios priežasties, negali būti vertinama taip, kad tų aplinkybių nebuvo. Tačiau kartu sutiktina, kad tai

neleidžia daryti vienareikšmės prielaidos, kad santykiai tarp Pareiškėjos ir Dėstytojos buvo susiklostę būtent tokie, kaip juos apibūdina Pareiškėja.

Atkreiptinas dėmesys, kad „seksualinio pobūdžio prisilietimai“, kaip juos apibūdino Pareiškėja, yra labai jautri tema, asmuo tokiais atvejais yra pažeidžiamas, todėl noras ir galimybė šia tema kalbėti atvirai priklauso nuo kiekvieno asmens charakterio, būdo, noro atvirauti, pasiruošimo šią informaciją atskleisti. Tačiau, suprantama, kad prašymo keisti dėstytoją priežasties nenurodymas gali tapti studentų piktnaudžiavimo ir manipuliacijų įrankiu, tačiau neformalus požiūris į studentų kreipimusis, ypač pakartotinius, tikėtina, leistų abiem šalims priimti teisingą sprendimą, užtikrinant orias ir saugias studijų sąlygas.

Kaip minėta, LMTA nurodė, kad Pareiškėja pašalinta iš LMTA dėl neįvykdytų studijų įsipareigojimų, jos vertinimą atliko ne individualiai priekabiavimu kaltinama Dėstytoja, o visa Komisija, sudaryta iš ilgamečių LMTA dėstytojų, turinčių įvairiapusę kompetenciją įvertinti Pareiškėjos akademinis pasiekimus. Atkreiptinas dėmesys, kad tai, jog LMTA dėstytojų komisija vertino Pareiškėjos pasiekimus ir aplinkybę, jog Įsakymu dėl nepakankamai gerų rezultatų ji buvo išbraukta iš studentų sąrašo, nepaneigia fakto, kad Pareiškėja galimai nesijautė saugiai vargonų specialybės individualiuose užsiėmimuose.

Pažymėtina, kad tyrimo metu nebuvo pateikta įrodymų (garso, vaizdo įrašų, liudytojų parodymų ir kt.), kad Dėstytoja būtų galėjusi netinkamai elgtis individualių užsiėmimų metu taip, jog tai galėjo būti suprasta kaip seksualinis priekabiavimas prie Pareiškėjos. Seksualinio pobūdžio prisilietimai ir kitokio seksualinio pobūdžio veiksmai gali būti vertinami kaip prieštaraujantys etiniams, moraliniams ir religiniams įsitikinimams, ką nurodė Pareiškėja, tačiau nesant įrodymų, duomenų apie tokio elgesio buvimą, nėra pakankamo pagrindo konstatuoti, kad Dėstytoja seksualiai priekabiavo prie Pareiškėjos.

Pareiškėja skunde Tarnybai nurodė, jog dėl susiklosčiusios situacijos buvo kalbėjusi su LMTA Kapelionu. Iš LMTA paaiškinimų matyti, kad tokią pat informaciją, t. y. tai, kad savo situacijos aplinkybes išdėstė LMTA Kapelionui, Pareiškėja pateikė ir LMTA administracijai, pažymėjusi, jog yra leidusi LMTA Kapelionui šia tema pasikalbėti su dėstytoja. LMTA paaiškinimuose nėra nurodoma, kad LMTA Kapelionas studentės prašymu būtų susisiekęs su Profesore arba Dėstytoja. Taigi iš tyrimo metu gautos medžiagos neįmanoma nustatyti, ar Pareiškėja iš tiesų bendravo su LMTA Kapelionu ir ar šis, paprašytas studentės tokioje jautrioje situacijoje, ėmėsi veiksmų ir pasikalbėjo su Dėstytoja ar kitais

LMTA bendruomenės atstovais. LMTA paaiškinimuose minima, kad į Pareiškėjos situaciją buvo įtrauktas ir Kapelionas, tačiau jo pozicija neatskleidžiama, nors, kaip teigia Pareiškėja, ji buvo leidusi jam situacijos aplinkybes aiškintis su Dėstytoja.

Direktyvos 2006/54/EB 19 straipsnio 1 dalyje nurodoma, kad valstybės narės taiko tokias pagal jų nacionalines teismų sistemas nustatytas priemones, kurios yra būtinos užtikrinti, kad tais atvejais, kai asmenys, manantys, jog jie nukentėjo, kadangi jiems nebuvo taikomas vienodo požiūrio principas, teismui ar kitai kompetentingai institucijai nurodo faktines aplinkybes, leidžiančias daryti prielaidą dėl tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos, atsakovas turi įrodyti, kad vienodo požiūrio taikymo principas nebuvo pažeistas. Šio straipsnio 2 dalyje reglamentuojama, kad jo 1 dalis netrukdo valstybėms narėms nustatyti ieškovams palankesnes įrodymų taisykles. Pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (toliau – ESTT) jurisprudenciją, bendras principas yra tas, kad asmuo, laikantis save nukentėjusiu dėl vienodo požiūrio nesilaikymo, turi įrodyti faktines aplinkybes, leidžiančias daryti prielaidą, kad buvo tiesioginė ar netiesioginė diskriminacija. Tik tuo atveju, jeigu šis asmuo įrodo tokias faktines aplinkybes, paskui atsakovas turi įrodyti, kad nebuvo pažeistas nediskriminavimo principas (žr. ESTT 2011 m. liepos 21 d. sprendimo byloje Kelly, C-104/10, par. 30; 2012 m. balandžio 19 d. sprendimo byloje Meister, C-415/10, par. 34–38).

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, pasisakydamas dėl Direktyvos 2006/54/EB 19 straipsnio 1 dalies, yra konstatavęs, kad ši norma įtvirtina valstybės pareigą įrodinėjimo našta paskirstyti taip, kad diskriminaciją patyrusiam asmeniui pateikus *prima facie* įrodymus, jog diskriminacijos faktas buvo, atsakovui tektų pareiga įrodyti, kad pažeidimas nebuvo padarytas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. birželio mėn. 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-309/2012). Lietuvos Aukščiausiojo Teismo jurisprudencijoje taip pat pažymima, kad pagal Lygių galimybių įstatymo 1 straipsnį, reglamentuojantį įstatymo paskirtį ir taikymą, šio įstatymo paskirtis – užtikrinti, kad būtų įgyvendintos Konstitucijos 29 straipsnio nuostatos, įtvirtinančios asmenų lygybę ir draudimą varžyti žmogaus teises ir teikti jam privilegijas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu, taip pat užtikrinti Europos Sąjungos teisės aktų, nurodytų šio įstatymo priede, taikymą, Jungtinių Tautų asmenų su negalia teisių konvencijos įgyvendinimo stebėseną ir kontrolę. Šio įstatymo 4 straipsnyje, reglamentuojančiame įrodinėjimo pareigą, nustatyta, kad teismuose ar kitose kompetentingose institucijose nagrinėjant fizinių, juridinių asmenų, kitų organizacijų ir jų padalinių skundus, pareiškimus, prašymus, pranešimus ar ieškinius dėl diskriminacijos lyties, rasės, tautybės,

pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, pareiškėjui nurodžius aplinkybes, leidžiančias daryti prielaidą dėl tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos, priekabiavimo, seksualinio priekabiavimo, nurodymo diskriminuoti, persekiojimo, priešiško elgesio ar neigiamų padarinių dėl skundo dėl diskriminacijos pateikimo, dalyvavimo byloje dėl diskriminacijos ar pranešimo apie diskriminaciją buvimo, preziumuojama, kad tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos, priekabiavimo, seksualinio priekabiavimo, nurodymo diskriminuoti, persekiojimo, priešiško elgesio ar neigiamų padarinių dėl skundo dėl diskriminacijos pateikimo, dalyvavimo byloje dėl diskriminacijos ar pranešimo apie diskriminaciją faktas buvo; skundžiamas asmuo turi įrodyti, kad lygių galimybių principas nebuvo pažeistas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2023 m. spalio 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-240-701/2023).

Taigi įvertinus skundo tyrimo metu gautus paaiškinimus, nustatytas aplinkybes, konstatuotina, kad trūksta objektyvių duomenų nustatyti, ar Dėstytojos elgesys su Pareiškėja individualių užsiėmimų metu gali būti vertinamas kaip turintis seksualinio priekabiavimo požymių ir ar LMTA nepažeidė Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 5 punkte įtvirtintos švietimo įstaigos pareigos užtikrinti, kad švietimo įstaigų, mokslo ir studijų institucijų mokiniai, studentai ir darbuotojai nepatirtų seksualinio priekabiavimo. Nors LMTA neneigia iš Pareiškėjos sulaukusi prašymo keisti specialybės Dėstytoją dar iki fakulteto dekanato potvarkio, kuriuo konstatuojamas paskaitų nelankomumas, priėmimo, nėra duomenų, kad LMTA buvo žinoma apie, Pareiškėjos teigimu, jos patiriamus seksualinio priekabiavimo veiksmus vargonų specialybės individualių užsiėmimų metu. Todėl, viena vertus, po Pareiškėjos prašymo pakeisti Dėstytoją, dėl moralinių ir etinių priežasčių, nes nesijaučia saugi ir užsiėmimų lankymas prieštarauja jos religijai, LMTA turėjo imtis veiksmų, užtikrinančių saugias studijų sąlygas, kita vertus, Pareiškėjai nepateikus skundo ar kito pobūdžio informacijos dėl seksualinio priekabiavimo studijų metu, LMTA neturėjo pagrindo atlikti tyrimo dėl galimo seksualinio priekabiavimo, t. y. užtikrinti, kad švietimo įstaigų, mokslo ir studijų institucijų mokiniai, studentai ir darbuotojai nepatirtų seksualinio priekabiavimo.

Atsižvelgiant į tai, tyrimas nutrauktinas nesant objektyvių duomenų apie padarytą pažeidimą.

Lygių galimybių kontrolierė, remdamasi pirmiau nurodytomis aplinkybėmis bei vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 17 straipsnio 2 dalies nuostata, suteikiančia teisę lygių galimybių kontrolieriui teikti išvadas ir rekomendacijas bet kokiais su diskriminacija susijusiais

klausimais dėl šio įstatymo įgyvendinimo, taip pat pasiūlymus valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms dėl teisės aktų tobulinimo ir lygių teisių įgyvendinimo politikos prioritetų, rekomenduoja LMTA parengti ir patvirtinti diskriminacijos, įskaitant priekabiavimą bei seksualinį priekabiavimą, nepaisant lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos prevencijos taisyklės, kurios būtų taikomos tiek LMTA darbuotojams, tiek studentams, tiek kitose LMTA vykdomose veiklose dalyvaujantiems asmenims ir su kuriomis būtų supažindinti visi dalyvaujantys asmenys ir kurių faktiškai būtų laikomasi.

Tarnyba savo ruožtu yra pasirengusi pagal kompetenciją teikti reikalingas konsultacijas, organizuoti mokymus lygių galimybių užtikrinimo tematika.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 14 straipsniu, 17 straipsniu, 29 straipsnio 3 dalies 2 punktu ir 30 straipsnio 3 dalimi,

lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Nutraukti tyrimą trūkstant objektyvių duomenų apie padarytą pažeidimą.
2. Įpareigoti Lietuvos muzikos ir teatro akademijos rektorių išnagrinėti sprendimą ir per 30 dienų informuoti Tarnybą apie sprendimo nagrinėjimo rezultatus.
3. Su sprendimu supažindinti Pareiškėją, Lietuvos muzikos ir teatro akademijos rektorių.

Sprendimas per 1 (vieną) mėnesį nuo jo gavimo dienos gali būti skundžiamas Regionų administraciniam teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka arba Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatyme nustatyta tvarka.

Seimo kontrolierė,

pavadojanti lygių galimybių kontrolierę

Jolita Miliuvienė

